

Хриков Євген Миколайович —

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри публічної служби й управління навчальними та соціальними закладами Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Коло наукових інтересів: освітній менеджмент, методологія педагогіки. Основними науково-педагогічними здобутками автора є декілька монографій, навчальних посібників з методології педагогіки та освітнього менеджменту, підготовка 50 докторів та кандидатів педагогічних наук.

e-mail: enxr@ukr.net

УДК:37.015(477)

СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено аналізу стану та перспектив розвитку педагогічної науки в Україні. Для цього було здійснено порівняльний аналіз української педагогічної науки та наук про освіту інших країн світу. Це дозволило визначити основні напрями подальшого розвитку вітчизняної педагогічної науки: оновлення тематики наукових досліджень, реформування системи управління наукою, розвиток структури та взаємодії наукових соціальних інститутів, розвиток методології науки та порівняльної педагогіки, створення єдиного дослідницького простору української педагогічної науки, інтеграція педагогічної науки в світовий науковий простір, збільшення кількості колективних досліджень, доповнення мережевими структурами традиційних наукових структур, які функціонують. Всі ці напрями складають цілісну систему розвитку вітчизняної педагогічної науки.

Ключові слова: парадигма; напрями розвитку; педагогічна наука.

Постановка проблеми. Актуальність аналізу стану та визначення напрямів розвитку педагогічної науки в Україні визначають виокремлені дослідниками проблеми. Перша така проблема пов'язана з необхідністю подальшого розвитку педагогічної науки як провідної умови подальшого прогресу вітчизняної системи освіти. Друга така проблема пов'язана з тим, що функціонування української педагогічної науки в межах незалежної країни складає майже чверть століття, що обумовлює необхідність системного її аналізу. Сприятливі умови для цього створює, розроблена п'ятнадцять років тому, методологія такого аналізу та його результати [11]. Порівняння отриманої у той час інформації з наявною ситуацією дозволяє з'ясувати певні тенденції розвитку вітчизняної педагогічної науки.

Аналіз літератури з проблеми дослідження. Системний аналіз стану розвитку вітчизняної педагогіки було проведено п'ятнадцять років тому за такими критеріями: поява нових ідей та теорій; розширення дослідницької проблематики; диференціація науки, розвиток її окремих галузей; світове визнання її теоретичних надбань; розвиток понятійного апарату педагогіки; інституціоналізація науки; відповідність розвитку науки її логіці; розроблення багатоваріантних шляхів вирішення педагогічних проблем; наявність комплексних колективних тем досліджень; розвиток технологій педагогічних досліджень; тісний зв'язок з потребами практики; підвищення ефективності освіти; зростання кількості педагогічних видань, кількості науковців, спеціалізованих рад

із захисту дисертацій; оптимальне співвідношення процесу диференціації та інтеграції наукового знання [11]. Проведений у той час, аналіз дав змогу зробити такий висновок: наявний етап розвитку науки треба вважати не кризовим, а переламним; подальший розвиток педагогічної науки значною мірою залежить від перегляду методологічних засад її аналізу та оцінки, певного удосконалення механізмів управління та організаційних форм функціонування.

У подальшому проводились численні дослідження окремих аспектів розвитку педагогічної науки: історії педагогіки, порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, теорії виховання, теорії та методики управління освітою тощо. Але переважну більшість досліджень було присвячено аналізу стану наукового розроблення певних локальних педагогічних проблем. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у більш цілісному аналізі стану розвитку вітчизняної педагогічної науки.

Формулювання цілей статті й постановка завдань. Мета статті: охарактеризувати парадигму української педагогічної науки та обґрунтувати напрями її розвитку. Для реалізації мети дослідження було здійснено порівняльний аналіз української педагогічної науки та наук про освіту інших країн світу. Це дало змогу визначити напрями подальшого розвитку української педагогічної науки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації зазначеної мети треба визначити, що ми будемо розуміти під українською педагогічною наукою. Трактуючи сутності поняття «педагогічна наука» має вузьке та широке значення. У першому під педагогічною наукою розуміють «сукупність знань про педагогічний процес, складниками якого є навчання й виховання дитини, дорослого, певної групи, де педагогічний процес розглядається як сукупність дій учителя й учня, дорослого й дитини, вихователя й виховуваного з метою розвитку, формування, освіти особистості або певної групи». [8, с. 5-6].

Термін «українська педагогічна наука» в широкому сенсі можна розуміти як відносно цілісну діяльність української науково-педагогічної спільноти в межах суспільного життя нашої держави, її інституційне оформлення у вигляді диференційованих за певними ознаками організаційних підрозділів, наукових шкіл, напрямів і досліджень та результати цієї діяльності – наукові знання [2, с. 39-40].

У нашому дослідженні ми орієнтуємося на широке трактування сутності педагогічної науки як цілісного, системного, соціального явища. Конкретизуємо її складники. Будь-яка наука, й педагогіка зокрема, функціонує заради отримання нового знання, тому перший – результативний складник педагогічної науки – становлять наукові знання. Всі інші складники педагогічної науки можна розглядати як умови для отримання наукового знання. Другий такий складник – соціальна підсистема педагогічної науки, яка характеризує її інституційне оформлення, кадровий потенціал, мережу наукових установ, механізми державного управління наукою, місце науки в системі соціальних відносин.

У наш час все більше значення набуває третій складник педагогічної науки – інформаційно-комунікативна підсистема, яка значною мірою обумовлює прискорення її розвитку. Цю підсистему складають засоби наукової комунікації та певні особливості інформації, яка транслюється інформаційно-комунікативною підсистемою.

Четвертий складник педагогічної науки – її методологічна підсистема, але, в цьому випадку, ми маємо на увазі не методологічні знання, а практику педагогічних досліджень.

Щодо поняття «українська педагогіка», «національна педагогіка» та наявну думку про недостатню обґрунтованість їх застосування зазначимо, що всі чотири складники педагогічної науки мають національні особливості. Навіть система наукових педагогічних знань різних країн значно відрізняється, що обумовлює наявність суттєвих відмінностей в історії освіти, в завданнях, які реалізує освіта, технологіях освітньої діяльності, змісті освіти, управлінні навчальними закладами тощо. Тому використання понять «українська педагогіка», «національна педагогіка» є обґрунтованим. Навіть формування глобальної педагогіки, яке зараз відбувається, поширення загальної методології досліджень буде збільшувати загальноосвітню частину, але ще тривалий час не зможе ліквідувати національні складники педагогіки, які є умовою більш інтенсивного її розвитку. Ок-

рім того, місцеві умови функціонування освіти необхідно постійно пристосовувати до глобальних тенденцій її розвитку, що також обумовлює необхідність національного забарвлення складників педагогічної науки.

Краще зрозуміти особливості української педагогічної науки дає змогу її порівняння з особливостями наукового обґрунтування розвитку освіти в інших країнах. Як відомо, найвищий рівень інституалізації педагогічної науки в Україні та Росії. Але порівнювати розвиток педагогічної науки в цих країнах не має сенсу, так як, за оцінкою член-кореспондента російської академії освіти Абрамова А.М, для Росії характерна повна деградація освіти та фактична ліквідація РАО [1]. Тому аналізу підлягала педагогічна наука та наука про освіту тих країн, в яких рівень їх сформованості був більш високим у порівнянні з більшістю країн світу.

Результати порівняльного аналізу стану педагогічної науки в Україні та інших країнах узагальнено в таблиці.

Таблиця 1.

Особливості педагогічної науки в Україні й інших країнах світу

Складники науки	Типові особливості вітчизняної педагогічної науки	Типові особливості педагогічної науки в інших країнах
Соціальна підсистема	<p>Чітко визначений статус педагогічної науки.</p> <p>Високий рівень централізації механізмів управління наукою.</p> <p>Державне фінансування та підтримка педагогічної науки.</p> <p>Наявність НАПН, науково-дослідних інститутів, які функціонують за адміністративно-командною моделлю діяльності.</p> <p>Значна кількість спеціалізованих рад із захисту дисертацій.</p> <p>Визначення органами центральної виконавчої влади пріоритетних напрямів досліджень.</p> <p>Усталені форми підготовки наукових кадрів, наукових звань та ступенів.</p> <p>Індивідуальні наукові дослідження.</p> <p>Значна кількість науковців та науково-педагогічних фахівців.</p> <p>Державні механізми контролю якості наукових робіт, ВАК.</p> <p>Зниження престижу наукової, науково-педагогічної діяльності.</p> <p>Поширення замовних, демонстраційних дисертацій, що характеризує стан наукової та суспільної моралі.</p>	<p>Відсутність педагогіки як цілісної, чітко структурованої науки у більшості країн світу.</p> <p>Децентралізовані механізми функціонування.</p> <p>Грантова підтримка наукових проектів та обмежене державне фінансування.</p> <p>Тимчасові ради з захисту дисертацій.</p> <p>Поширення громадських асоціацій (міжнародних, національних, регіональних) дослідників освітніх проблем, докторських шкіл, дослідницьких груп.</p> <p>Збільшення кількості дослідницьких центрів (Америка, Європа, Азія), які фінансуються із різних джерел.</p> <p>Перевага практично орієнтованих досліджень.</p> <p>Широке використання тимчасових працівників – студентів, аспірантів, стажистів у дослідницьких колективах.</p> <p>Провідна роль університетської науки, спільні наукові проекти різних університетів та інших партнерів.</p> <p>Міжнародне співробітництво з організації досліджень.</p> <p>Створення загальноєвропейського наукового простору.</p> <p>Підтримка суспільною думкою ідей наукової доброчесності.</p> <p>Використання ринкових механізмів вирішення освітніх проблем, участь фірм у розробленні сучасних освітніх технологій.</p>

<p>Інформаційно-комунікативна підсистема</p>	<p>Використання Інтернету для налагодження наукових зв'язків.</p> <p>Розвинена система часописів, конференцій.</p> <p>Великі обсяги несистематизованої інформації, яка дублює вже відоме, відрізняється беззмістовністю, наукоподібністю.</p> <p>Велика кількість різних концепцій, програм розвитку.</p> <p>Національна замкненість інформаційно-комунікативних підсистем.</p> <p>Відсутність єдиного дослідницького простору української педагогіки.</p> <p>Наявність педагогічних бібліотек.</p>	<p>Використання Інтернету для налагодження наукових зв'язків та організації досліджень.</p> <p>Міжнародний характер інформаційних зв'язків.</p> <p>Домінування англо-американської наукової школи.</p> <p>Наявність іспанської, китайської, російської переважно замкнених інформаційно-комунікативних систем.</p> <p>Значна кількість видань з порівняльної освіти.</p> <p>Проведення всесвітніх конгресів з порівняльної освіти.</p> <p>Створення єдиного Європейського дослідницького простору.</p>
<p>Методологічна підсистема</p>	<p>Недостатня увага до методологічних проблем, відсутність наукових підрозділів, які розробляють методологічні проблеми.</p> <p>Намагання обґрунтувати єдину системну методологію.</p> <p>Вузько педагогічний підхід до вирішення освітніх проблем, спроба у педагогічному дослідженні врахувати культурологічні, психологічні, соціологічні, політологічні та інші аспекти, що породжує еkleктичність та поверховість.</p> <p>Широке розповсюдження дисертаційної моделі функціонування науки.</p> <p>Орієнтація досліджень на вирішення вузьких, локальних проблем.</p> <p>Орієнтація порівняльної педагогіки на дослідження на мікрорівні.</p> <p>Нечіткість філософських, загальнонаукових підвалин педагогічних досліджень.</p>	<p>Методологічний плюралізм.</p> <p>Розвиток методології порівняльної освіти.</p> <p>Розгляд освітніх проблем з широкого соціального погляду, філософського, історичного, антропологічного, культурологічного, психологічного, теологічного, лінгвістичного, педагогічного.</p> <p>Міждисциплінарний, між науковий підхід до вирішення освітніх проблем, залучення представників різних наук та дисциплін до вирішення освітніх проблем – соціологів, психологів, етнографів, антропологів, економістів, політологів.</p> <p>Розроблення методологічних проблем відповідно до конкретних дослідницьких завдань.</p> <p>Орієнтація порівняльної освіти на парадигмальні властивості.</p> <p>Проведення порівняльних досліджень на глобальному, національному та макрорівні.</p>

Підсистема наукових знань	Орієнтація на побудову цілісної системи наукових знань. Розподіл наукової інформації відповідно науково-педагогічних спеціальностей. Наявність значної кількості якісних наукових робіт але переважно локального характеру. Відсутність інтеграції наукових знань на рівні всієї науки та науково-педагогічних спеціальностей. Невідповідність структури підручників педагогіки структурі науки.	Включення педагогічних знань у результати між наукових досліджень. Велика кількість робіт з порівняльної освіти. Орієнтація результатів наукових досліджень на вирішення практичних освітніх проблем, на розроблення освітньої політики.
---------------------------	--	--

Прокоментуємо найбільш суттєві особливості наук про освіту, поширених у країнах світу.

Принциповою відмінністю вітчизняної педагогіки та наук про освіту інших країн є те, що ми вивчаємо переважно педагогічні аспекти освіти, а в інших країнах за допомогою комплексу наук вивчають освіту з педагогічними аспектами у тому числі. Ця особливість обумовлює різні методологічні підходи до досліджень, їх спрямованість, організаційні форми функціонування науки. Світова модель наук про освіту орієнтована на вирішення практичних проблем, а вітчизняна – на теоретичну модель науки та, певною мірою, на локальні практичні проблеми освіти.

Обмеженість або відсутність державної підтримки наук про освіту в більшості країн світу обумовлює панування децентралізованих механізмів управління розвитком науки, відсутність академій педагогічних наук та широке розповсюдження інститутів педагогічних (освітніх) досліджень, наукових центрів, асоціацій дослідників, дослідницьких проектів, докторських шкіл, грантів на проведення досліджень, міжуніверситетських, міжфакультетських, міждисциплінарних досліджень, мережевої взаємодії з партнерами, сумісних наукових програм різних університетів, функціонування єдиного європейського наукового простору, тісний зв'язок наук про освіту з замовниками наукових досліджень.

У наш час в країнах Європи ще збереглося індивідуальне керівництво докторськими дослідженнями, але все більшого розповсюдження набувають докторські школи. Їх очолює директор, який спирається на наукову раду. До наукової ради належать керівники дослідницьких центрів, наукові керівники докторських програм, представники докторантів та зовнішніх організацій (підприємств, корпорацій, суспільних інституцій, зарубіжних університетів) [4].

Більш детально прокоментуємо інституційно-структурну організацію освітніх досліджень, поширену в інших країнах світу. Зазвичай освітні дослідження організують три типи соціальних інститутів: національні інститути, інститути, які входять в структуру університетів, та дослідницькі центри. Перші менш численні та мають різні назви: Національний інститут освітньої політики Японії, Національний інститут наук про освіту Китаю, Німецький інститут міжнародних освітніх досліджень, Угорський інститут освітніх досліджень та розвитку, Інститут освітніх досліджень Словенії тощо. Прикладами другої групи інститутів є такі: Інститут педагогіки та андрагогіки Белградського університету, Інститут педагогічних досліджень Плімутського університету, Інститут освітніх досліджень університету Адіс Абеби, Інститут педагогіки та освітніх досліджень Гронінгенського університету. Прикладом третьої групи є Центр освітніх досліджень та інновацій університету Дербі, Центр соціальних наук та педагогічних досліджень Сандерлендського університету, Дослідницький центр Міністерства освіти США при Стенфордському науково-дослідному інституті тощо.

Вивчення сайтів цих установ дає змогу звернути увагу на деякі особливості. Національні інститути опікуються переважно системними проблемами освіти своїх країн, у національному інституті наук про освіту найбільшої країни світу – Китаї – працює 143 дослідника, на сайтах деяких національних інститутів зазначено, що вони є структурними підрозділами міністерств освіти, найбільш поширеними у назвах інститутів є поняття «науки про освіту» та «педагогічні дослідження», структурні підрозділи з педагогічних досліджень університетів вирішують переважно методичні проблеми організації навчання студентів.

Важливою ланкою, яка організовує освітні дослідження, є громадські асоціації дослідників освіти: Всесвітня, Європейська, Американська, Британська, Ново Зеландська, Японська, Іспанська, Корейська, Австралійська, Польська, Українська тощо, які проводять різнопланові дослідження. Найбільш масштабні – міжнародні, які охоплюють різні континенти та країни, або великі регіони, наприклад Європейський, та різні аспекти освіти: освітні системи, освітні цінності, освітню політику, навчальні плани, організацію навчального процесу, освітнє середовище тощо. Яскравим прикладом такого дослідження є міжнародне дослідження систем викладання та навчання за методологією TALIS (Teaching and Learning International Survey), яке охопило десятки країн всіх континентів. У нашій країні таке дослідження організувала Українська асоціація дослідників освіти. Такі дослідження дають змогу окреслити місце кожної країни в світовому освітньому просторі та таким чином визначити освітню політику, перспективні напрями розвитку освіти.

Сучасну парадигму української педагогічної науки окреслюють такі особливості:

- Високий рівень інституалізації науки, наявність НАПН, системи науково-дослідних інститутів, державної системи фінансування, розгалуженої мережі спеціалізованих рад із захисту дисертацій, формалізованих наукових ступенів та звань, розвинених законодавчих та нормативних засад регулювання наукової діяльності, розвиненість науково-педагогічних спеціальностей, системи підготовки наукових кадрів, значної кількості науковців, більшість з яких працює у ВНЗ, значної кількості наукових видань, конференцій.
- Відсутність дієвих механізмів управління спрямованістю педагогічних досліджень.
- Перевага процесів диференціації над процесами інтеграції в науці. Відбувається поглиблення знань та втрачається їх цілісність. Наукові дослідження здійснюються в межах 10 науково-педагогічних спеціальностей, за якими працюють спеціалізовані ради з захисту дисертацій. Втрачено традиції підготовки наукових робіт, що узагальнюють результати окремих наукових досліджень з окремих спеціальностей, та педагогічної науки в цілому. Навіть підручники, які мають назву «Педагогіка», створено за старими традиціями та не відбивають теоретичні та методичні засади, структуру педагогічної науки. Акцентування на цьому параметрі пов'язане з тим, що НАПН визначає як одне із своїх завдань – поширення педагогічних знань.
- Національна замкненість. Ситуацію не змінюють дослідження з порівняльної педагогіки, використання науковцями іноземних джерел, участь у міжнародних проєктах. Зміну ситуації гальмує недостатній рівень знання науковцями іноземних мов та традиції організації наукової діяльності.
- Недостатній рівень розвитку методології педагогічних досліджень, яку представлено нечисленними роботами дисциплінарної методології та методології окремих дисертаційних досліджень. Яскравим прикладом стану методології педагогіки є наявність 135 методів дослідження у дисертаційних роботах із історії педагогіки [10, с.162], що є свідченням недостатнього розвитку цього важливого аспекту методології педагогіки.
- Панування дисертаційної моделі функціонування науки, що обумовлює індивідуальний, дисциплінарний, локальний характер більшості наукових досліджень.
- Зниження престижу наукової та науково-педагогічної діяльності у суспільстві, поширеність хибної наукової моралі. В інших країнах плагіат та демонстраційні

дисертації є швидше винятком, а в нашій країні – поширеною практикою, яка не викликає дієвого соціального засудження. Така ситуація окреслює недостатню розвинену етику наукової сфери.

- Нечіткість філософських, загальнонаукових підвалин педагогічних досліджень. Науковці декларують філософію нестабільності, філософію людиноцентризму, синергетику та багато інших підходів, але практика освіти та наукових досліджень базується або на старих уявленнях, або на розмитих, нечітких засадах.
- У педагогічній науці відбилася загальнонаукова тенденція орієнтації досліджень на практикоорієнтованих, технологічних, експериментальних проблемах, розв'язання яких забезпечує обслуговування освітньої практики. Наслідком таких досліджень стає отримання ситуаційних знань, актуальних щодо певної ситуації та нетривалого часу. Позитивною цю тенденцію можна вважати лише за умов, якщо такі роботи пов'язано з фундаментальними парадигмальними дослідженнями, та їх виконують відповідно до результатів таких досліджень, забезпечуючи прямі та зворотні зв'язки досліджень.

Але аналіз тематики наукових досліджень (11000 тем дисертаційних робіт [10, с. 15-37], звітів НАПН) свідчить, що у вітчизняному науковому дискурсі відсутні фундаментальні теми, в яких розглянуто проблеми методології педагогіки, законів та закономірностей педагогіки, розвитку понятійного апарату, теоретичних засад змісту освіти в сучасних умовах, моделювання загально педагогічних освітніх технологій та систем тощо.

Охарактеризовані особливості наявних наукових парадигм не можна оцінювати у системі координат: досконале-недосконале, позитивне-негативне, гарне-негарне. Вони формувалися протягом тривалого часу та є культуро відповідними, їх не можна замінити одна на одну та вони не підлягають швидким змінам.

Попри наявність певних суперечностей у розвитку вітчизняної педагогічної науки, узагальнення всієї зібраної інформації дає змогу зробити висновок, що вона виконує основні свої функції, пов'язані з обґрунтуванням шляхів розвитку освіти, участю в розробленні законодавчо-нормативної бази її функціонування, організації наукових досліджень та підготовки наукових кадрів.

Але наявна парадигма педагогічної науки, яка була сформована ще в радянські часи, значною мірою вичерпала потенціал для подальшого розвитку. У наш час можливі два основні шляхи подальшого розвитку педагогічної науки. Перший, пов'язаний з повільною зміною наявної парадигми. Він передбачає урівноваження процесів диференціації та інтеграції наукових знань, проведення узагальнюючих досліджень у межах наукових спеціальностей та науки в цілому, збільшення фінансування педагогічної науки, налагодження більш дієвих взаємозв'язків МОН та НАПН, пошук нових засобів управління спрямованістю педагогічних досліджень.

Другий шлях – це поступове формування нової парадигми педагогічної науки, яка буде більшою мірою відповідати сучасній соціальній ситуації. Але він можливий за умов збереження та певного розвитку основних властивостей наявної парадигми: централізованої системи управління, кадрового потенціалу науки, її розвиненої інфраструктури.

Одна з причин, яка обумовлює необхідність збереження основних властивостей наявної парадигми педагогічної науки, пов'язана з тим, що в західних країнах ще в епоху Модерн у науковців склалася система стійких наукових цінностей, яку вони засвоюють на рівні підсвідомості. Така система цінностей є звичною, загальноприйнятною та майже непомітною. Україна в економічному та соціальному плані не реалізувала в повному обсязі надбання епохи Модерн, а під впливом процесів глобалізації, інформатизації, віртуалізації починає орієнтуватися на особливості епохи Постмодерну з її плюралізмом, приниженням ролі соціальних інститутів, механізмів соціальної регуляції, необмеженою індивідуалізацією, ірреальністю. Але, коли у суспільстві не сформовані цінності епохи Модерн, перехід до організації соціального життя на засадах ідей постмодерну не сприяє швидкому, ефективному розвитку та гальмує його. У ситуації, коли механізми соціального контролю за організацією та результатами наукових досліджень не спрацьовують, то організація науки має більшою мірою базуватися на поєднанні трьох складників: індивідуальної ініціативи,

спільної потреби, громадського й державного управління та контролю. Забезпечити таке поєднання у наш час можна за умов ефективного функціонування централізованої системи управління наукою. В останні роки для цього зроблено декілька кроків: підвищено прозорість діяльності спеціалізованих вчених рад; заплановано запровадження нових механізмів фінансування науки; науковцям забезпечено доступ до найпопулярніших у науковому світі ресурсів Web of Science та Scopus; здійснено заходи щодо поширення європейського наукового простору на Україну.

До основних напрямів подальшого реформування педагогічної науки треба віднести: оновлення спрямованості наукових досліджень, реформування механізмів управління наукою, розвитку структури та взаємодії наукових соціальних інститутів, розвиток методології та порівняльної педагогіки, формування єдиного дослідницького простору української педагогічної науки,

доповнення традиційних наукових структур, що функціонують, мережевими структурами, інтеграцію педагогічної науки до досліджень та світового наукового простору, перехід від індивідуальних до колективних досліджень, а згодом, і до колективної науки. Усі ці напрями складають цілісну систему.

Ключову роль серед цих напрямів відіграє розвиток механізмів управління наукою. Реформування вимагають функції, які реалізують МОН, НАПН, керівництво університетів, наукових асоціацій, міжнародних організацій, благодійних фондів у процесі організації наукових досліджень, система фінансування наукових досліджень, залучення представників педагогічної науки та широких кіл громадськості до ухвалення найбільш важливих рішень щодо розвитку освіти.

Аналіз світового досвіду організації освітніх досліджень дає змогу зазначити унікальний характер НАПН, яку можна розглядати як наше національне надбання, яке потребує підтримки та подальшого розвитку. Але це не означає необхідності консервації наявних форм її діяльності.

Більш гнучкою має стати структура НАПН, науково-дослідні інститути якої не можуть забезпечувати в сучасних умовах розвиток усіх науково-педагогічних спеціальностей, вирішення всіх актуальних науково-практичних проблем. За умов, коли за кілька років кількість працівників в академічних інститутах зменшилась на чверть, необхідно в першу чергу зосередити увагу на основних напрямках розвитку освіти, а не лише на теоретичній моделі науки.

З урахуванням процесів глобалізації, все більшим прискоренням темпів розвитку світу, загальною потребою є створення в складі НАПН інституту стратегії розвитку освіти. А з урахуванням провідної ролі управлінських структур у розвитку освіти, наступним структурним зрушенням має стати створення у структурі НАПН інституту управління освітою. Іншим варіантом вирішення зазначених проблем є створення Національного центру обґрунтування стратегії розвитку освіти. Від науково-дослідного інституту, який зазвичай має дисциплінарний характер, такий центр буде відрізнятися організацією між наукових та міждисциплінарних досліджень та необхідним для цього кадровим складом, який їх може забезпечити. Відповідно різними будуть механізми управління зазначеними структурами. НДІ є структурою Академії наук та працює на основі затверджених планів науково-дослідної роботи Академії. Національні центри зазвичай створюються центральними органами виконавчої влади, працюють на їх замовлення та підлягають їх безпосередньому управлінню.

Основним результатом створення та розвитку структурних підрозділів НАПН має стати переведення вітчизняної педагогіки з режиму забезпечення функціонування та еволюційного розвитку освітніх систем у режим забезпечення стратегічного розвитку освіти.

Для забезпечення керівництва іншими напрямами досліджень, розвитку науково-педагогічних спеціальностей, які не може забезпечити НАПН, доцільно провести конкурс, у якому можуть взяти участь університети та дослідницькі центри. Переможці конкурсу мають взяти на себе функції планування, координації, організації наукових досліджень, створення мережових дослідницьких колективів. Така організація науково-педагогічних досліджень дає змогу відійти від жорсткої централізації та задіяти державно-громадські засади управління педагогічною наукою.

У нашій країні з кожним роком набирає обертів процес децентралізації управління, підвищується роль місцевого самоврядування, територіальних громад, що також вимагає створення

регіональних механізмів управління освітою та наукою. Існують ризики того, що рішення щодо розвитку освіти на місцевому рівні можуть ухвалювати з залученням громадськості, але без необхідних наукових досліджень, глибокого аналізу освітньої ситуації, врахування національних та світових тенденцій розвитку освіти. Для попередження вияву таких загроз на регіональному рівні можуть бути створені тимчасові дослідницькі колективи, аналітичні, моніторингові, проектні групи, які будуть працювати на замовлення місцевих органів влади. Завдяки розробленню нормативної бази такої діяльності МОН може управляти взаємодією педагогічної науки та освітньої практики в регіонах. Важливо для підвищення ефективності діяльності цих груп проводити конкурс на керівництво такими колективами.

Процес децентралізації управління в країні може сприяти розвитку вітчизняних громадських структур управління педагогічною наукою – різноманітних асоціацій та спілок. Їх створення та організація діяльності, набуття ними справжнього авторитету серед науковців не лише в нашій країні, а й за кордоном, на наш погляд, може стати досить важливим чинником подальшого розвитку педагогічної науки. Міжнародний досвід свідчить про необхідність різнобічної підтримки таких громадських структур з боку державних та місцевих органів влади.

Для забезпечення оптимального співвідношення централізованих та громадських механізмів управління розвитком науки в нових умовах буде важливо посилити функції МОН та НАПН з інтеграції діяльності державних, міжнародних, регіональних, громадських наукових структур з обґрунтування стратегічних напрямів розвитку освіти країни. МОН може зробити це за допомогою розвитку нормативних засад організації наукової діяльності, а НАПН може внести відповідні зміни в свої установчі документи.

З цією метою МОН може розробити процедуру визначення конкретних тем потенційних досліджень та запропонувати вимоги для таких досліджень. Серед цих вимог мають бути – формування міждисциплінарних та між наукових дослідницьких груп із представників університетів, академічних установ, освітніх закладів, за необхідності міжнародних партнерів та науковців, освітян із різних регіонів країни. Спрямованість таких вимог визначають характеристики сучасних освітніх проблем, які є складними, комплексними, мінливими. Особливості сучасного освітнього середовища вимагають швидкого всебічно обґрунтованого реагування на виклики сьогодення, чого не може забезпечити наявна парадигма педагогічної науки.

Подальший розвиток педагогічної науки значною мірою залежить від характеру взаємодії МОН та НАПН, подолання суперечності між самоврядним характером НАПН та статусом МОН як головного органу, який від імені Кабінету Міністрів України формує та реалізує державну політику в сфері освіти й науки, має виконувати функцію замовника наукових досліджень. Умовами налагодження оптимальної взаємодії МОН та НАПН можна вважати наявність чіткої стратегії розвитку освіти на подальші 5 – 7 років, більш конкретне нормативне визначення форм такої взаємодії, обґрунтування критеріїв оцінки процесу та результатів діяльності цих соціальних інститутів, використання нових механізмів формування спрямованості наукових досліджень.

Змінити основи взаємодії МОН та НАПН допоможе розповсюдження на академію принципів фінансування наукової діяльності університетів. За таких принципів НАПН, окрім базового фінансування, буде отримувати кошти завдяки участі у конкурсах наукових проектів, які буде проводити Національний фонд досліджень. За формальними ознаками працівники НАПН і зараз можуть брати участь у таких конкурсах, але це тільки потенційна можливість, яка майже не реалізується. Конкурсне фінансування може стати дієвим м'яким механізмом управління спрямованістю досліджень НАПН.

Для забезпечення більшої гнучкості та оперативності в організації наукової діяльності, традиційні наукові структури, що функціонують, у наш час важливо доповнювати мережевими структурами. За зразок можна взяти започатковану в 2005 році в Женеві глобальну мережу розробників змісту освіти «Товариство практики», що мало на меті оновлення змісту освіти й підвищення її якості, сприяння створенню спільних ресурсів для розвитку змісту освіти, забезпечення прямої та віртуальної взаємодії її учасників із різних країн [9]. Мережева організація вирішення освітніх

проблем дасть змогу поєднати зусилля практиків та вчених, пришвидшити вирішення актуальних проблем, залучити до спільної діяльності значні наукові сили, відійти від дисертаційної моделі науки, формувати єдиний науковий простір вітчизняної науки, поєднувати традиційні та інноваційні наукові структури. Мережеві науково-освітні системи допоможуть подолати обмеження розумових технологій науково-педагогічної спільноти, які тривалий час панують у науковій діяльності.

Реформувати педагогічну науку не можна не змінюючи її методологію. Характер сучасних освітніх проблем вимагає оновлення методологічних підходів до їх вирішення. На зміну глобальних універсальних пояснювальних схем (детермінізму К.Маркса, функціоналізму Т.Парсона) приходять плюралістична методологія, яку пропонують «м'які» методики, які доповнюють одна одну та відрізняються гнучким налаштуванням на соціально-культурні особливості об'єкту дослідження. В епоху постмодерну формується новий ідеал науковості, який визначають принципи взаємодії, еволюції, взаємоперетворення, самоорганізації соціальних систем. Теорію та практику методології педагогічної науки мають окреслювати такі провідні властивості:

- Парадигмальний характер, спрямованість на забезпечення досліджень великих освітніх систем.
- Орієнтація на забезпечення міжнаукових, міждисциплінарних, інтегративних, комплексних досліджень.
- Прогностично-проективний характер досліджень.
- Мережевий, колективний характер досліджень.
- Відповідність освітнім реаліям, тенденціям розвитку освіти та міжнародному досвіду організації освітніх досліджень.
- Об'єктивний характер методології, який обумовлюють усі попередні властивості. Це відрізняє нову методологію від поширеної зараз, яка є частіше всього недостатньо обґрунтованою, індивідуально-суб'єктивною, декларативно-демонстраційною.

Забезпечити подальший розвиток методології педагогіки можна за умов створення відповідних структурних підрозділів НАПН, систематичного проведення наукових конференцій з методології педагогічних досліджень, організації досліджень проблем методології.

Необхідність подальшого розвитку порівняльної педагогіки обумовлюють швидкі зміни навколишнього світу та освіти у тому числі. Саме порівняльна педагогіка дає змогу виокремлювати провідні тенденції розвитку освіти в світі та створює умови для забезпечення відповідності вітчизняної освіти цим тенденціям. Завдяки високого рівня інституалізації педагогічної науки, централізованим механізмам управління, вітчизняна порівняльна педагогіка може за певних умов відігравати провідну роль у порівняльній освіті в світі та формувати позитивний імідж нашої науки. Для цього необхідно підвищити рівень масштабності, цілеспрямованості досліджень, збільшити кадровий та організаційний потенціал цієї галузі педагогіки, фінансування проведення досліджень.

У педагогіці десятки років декларують необхідність проведення інтегративних досліджень, але аналіз стану педагогічної теорії свідчить, що ситуація не змінюється. Визначення причин такого стану має принципове значення для подальшого розвитку педагогіки. Зумовлює таку ситуацію недосконалість організаційних засад функціонування науки.

Ще майже пів сторіччя тому І. А. Макаровська зазначала, що у визначенні спрямованості педагогічних досліджень панує деяка стихійність, «ініціативна» тематика, зведення розробки плану наукових досліджень до сортування ініціативних тем та штучного «підведення» їх до тих чи інших проблем [5]. За тривалий час ситуація так і не змінилася. Так і не отримано відповідь на питання, які вона ставила: як раціонально організувати роботу над складанням перспективного плану розвитку науково-педагогічних досліджень; на яких принципах має ґрунтуватись управління педагогічною наукою; якою повинна бути методика планування науково-дослідних робіт у галузі педагогіки?

На наш погляд, не змінить ситуацію створення Національного фонду досліджень, який буде розподіляти кошти на проведення досліджень. Сутність управління розвитком педагогічної науки полягає не лише в забезпеченні фінансування наукових досліджень, а й у створенні таких умов,

щоб проводились дослідження найбільш актуальних проблем розвитку освіти. Наявна наукова парадигма орієнтована на проведення локальних досліджень, або в кращому випадку колективних, але вузько орієнтованих та спеціалізованих досліджень, які не передбачають внутрішньопедагогічної та міжнаукової інтеграції. У такому випадку Національний фонд досліджень, організації які здійснюють грантову підтримку досліджень будуть обирати кращу серед другорядних тем науково-педагогічних досліджень. У зв'язку з цим доцільно змінити логіку визначення тем та фінансування досліджень. Організації, які можуть затверджувати напрями, теми та фінансувати наукові дослідження мають пропонувати потенційним дослідницьким групам перелік таких тем. МОН, Національний фонд досліджень можуть використовувати два механізми управління розвитком науки. Перший – обмежений, який передбачає забезпечення фінансування ініціативних тем досліджень. Другий – більш широкий, який забезпечує управління спрямованістю педагогічних досліджень, нормативне визначення організаційних форм проведення та їх фінансування.

Аналіз особливостей сучасного предмету педагогічної науки та міжнародної практики освітніх досліджень дає змогу визначити ще один із напрямів розвитку вітчизняної науки – формування єдиного дослідницького простору української педагогічної науки. Формування такого простору є умовою входження нашої науки в єдиний європейський дослідницький простір. Під єдиним дослідницьким простором української педагогічної науки можна розуміти систему наукових проєктів, організаційних механізмів, що об'єднують інституційне середовище наукових установ, вищих навчальних закладів, асоціацій дослідників з метою врегулювання відносин, пов'язаних із провадженням наукової діяльності, та створення умов для підвищення ефективності педагогічних досліджень і використання їх результатів для забезпечення організації співробітництва в науковому обґрунтуванні розвитку вітчизняної освіти та підготовки наукових кадрів.

Відмінність такого простору від функціонування сучасної педагогічної науки полягає у проведенні парадигмальних, комплексних, міждисциплінарних, міжнаукових досліджень, до яких залучають представників різних наукових установ, університетів, регіонів.

Створення української хмари відкритої педагогічної науки, побудованої на основі технології блокчейн, має бути орієнтоване на формування сприятливого середовища для розміщення, обробки наукової інформації, об'єднання електронних дослідницьких інфраструктур, запобігання плагіату, налагодження зв'язків науки та освітньої практики, залучення до європейських та глобальних досліджень. Такий цифровий дослідницький простір дозволить усунути дублювання тем досліджень, концентрувати наукові сили на провідних напрямках досліджень, швидко отримувати необхідну наукову інформацію, залучати до наукових досліджень партнерів та зацікавлені освітні установи, формувати наукові колективи, розвивати зв'язки наукових установ, університетів, інститутів громадянського суспільства, державних інституцій, поширювати науково-педагогічну інформацію, визначати теми досліджень, актуальних для певних освітніх установ, проводити експертизу результатів наукових досліджень. Така хмара може стати чинником переходу від індивідуальних досліджень до колективних, а згодом, і колективної науки (за європейською термінологією), яка буде відрізнятися більшою цілеспрямованістю, цілісністю, та таким чином забезпечувати більш оптимальний розвиток освіти та науки.

В Україні треба урахувати, що в Європі функціонує Європейська система документації та інформації для освіти, яка об'єднує національні агенції країн ЄС, які повною мірою несуть відповідальність за збирання інформації та створення бази даних з науково-дослідних проєктів з питань освіти в своїх країнах. Робота всієї мережі регулюється єдиними для всіх країн законами [12, с. 267]. У зв'язку з цим, створення відповідних структур в Україні є важливим кроком до об'єднаної Європи.

Портал української педагогічної науки може виконувати функцію атрактора, який буде забезпечувати самоорганізацію наукових досліджень. Такий портал має містити нормативний складник, який визначає форми взаємодії учасників, використання порталу; змістовний складник, який містить наукові роботи; експертний складник, який забезпечує аналіз на плагіат, відгуки на наукові роботи, консультативну допомогу; організаційний складник, який містить плани наукової роботи,

контакти потенційних учасників наукових досліджень; кадровий складник, який містить профілі науковців; складник освітніх закладів, який містить інформацію про освітні заклади, які беруть чи бажають взяти участь в експериментальних дослідженнях, опис змісту та результатів експериментальних досліджень.

Трансформація наукової парадигми неможлива без змін у спрямованості наукових досліджень. У наш час особливо актуальними стають такі проблеми: місце педагогіки в системі суспільних наук; сутність виховання, навчання, педагогічної діяльності в умовах інформаційного, інформатизованого, глобалізованого світу; забезпечення відповідності освіти тенденціям розвитку сучасної людини; роль спадковості у вихованні; роль формалізованих освітніх систем, сім'ї, соціального середовища, інформаційних технологій у розвитку особистості; сутність педагогічного дослідження в умовах народження нової парадигми педагогічної науки; співвідношення національного та інтернаціонального у громадянському становленні особистості; організація освітніх систем, розвитку особистості на засадах самоорганізації; роль теорії самоорганізації для розвитку педагогічної науки та освітньої практики; централізація та різноманітність освіти; критерії та методика оцінювання МОН, НАПН, діяльності наукових інститутів; управління розвитком педагогічної науки; вплив глобалізації на зміст освіти та науки; методичні засади діяльності віртуального навчального закладу; оптимальне поєднання традиційних та віртуальних складників освітніх систем; рівень співвідношення централізації та децентралізації освіти; розподіл освітніх проблем для законодавчого врегулювання та вирішення засобами місцевого управління; узгодження глобальних, регіональних та національних тенденцій розвитку освіти; вплив суспільних процесів на структуру та напрями розвитку педагогічної науки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Українській педагогічній науці від попереднього етапу розвитку залишився високий рівень інституалізації. У потенційному сенсі ця особливість може бути як недоліком, так і перевагою вітчизняної науки. За умов накопичення негативних тенденцій розвитку вітчизняної науки, може відбутися руйнація традиційних наукових інститутів, але зараз ще зберігається можливість перетворити потенційні недоліки у переваги, й у межах наявної централізованої парадигми педагогічної науки зробити це можуть саме державні механізми управління уособлені у НАПН та МОН України.

Підбиваючи підсумки аналізу стану педагогічної науки в Україні, зазначимо, що її сучасний етап, на наш погляд, треба вважати етапом переходу до нової парадигми, яка має відповідати особливостям сучасного світу та наявному потенціалу науки. Подальший розвиток педагогічної науки значною мірою залежить від перегляду методологічних засад її аналізу та оцінки, певному удосконаленню механізмів управління та організаційних форм функціонування, оновлення змісту досліджень оптимізації співвідношення диференціації та інтеграції наукового знання.

Проведене дослідження дозволило виявити закон розвитку педагогічної науки – закон цілісності розвитку педагогічної науки. Розвиток педагогічної науки передбачає зміни методології, практики наукових досліджень, змісту наукових досліджень, організаційних форм функціонування, механізмів управління. Тільки цілісний, взаємоузгоджений характер розвитку всіх складників науки може забезпечити її парадигмальні зміни.

Наступною актуальною проблемою для подальших досліджень є обґрунтування методологічних засад нової парадигми педагогічної науки.

Використані джерела

1. Абрамов А.М. Размышления о педагогической науке: <http://expert.ru/2015/05/25/abramov/>
2. Адаменко О.В., Курило В.С. Особливості і тенденції розвитку педагогічної науки в Україні у другій половині ХХ століття / О.В. Адаменко, В.С. Курило// Рідна школа. – 2012, №4–5 (квітень–травень) – С. 39–43.
3. Исследование по сравнительному образованию: подходы и методы. Под ред. М. Брейя, Б. Адемсона, М. Мейсона / Пер. англ. М. Л.Ваховського, И.В. Разнатовського. – Луганск: издательство «ФОП Сабов А.М.», 2015. – 380 с.

4. Лобанова Л. С. Система подготовки научных кадров в европейских странах и Украине: сравнительный анализ в контексте формирования единого европейского образовательного и научного пространства /Л. С. Лобанова. – Киев: ДП «Информационно-аналитическое агенство», 2010. – 100 с.
5. Макаровська І.А. Прогнозування в галузі педагогічних наук / І.А. Макаровська //Радянська школа. – 1971. – №5. – С.9 – 15.
6. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт.кол.: С.М.Хриков, О.В.Адаменко, В.С.Курило та ін. ;за аг. ред.: В.С.Курило, С.М.Хрикова ; Держ. закл., «Луган. Нац.. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 248 с.
7. Сисоева С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоева, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне: Овід, 2012. 352 с.
8. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес : нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К. : АПН, 2003. – 68 с.
9. «Товариство практики» як глобальна мережа розробників змісту освіти // Постметодика. – 2006. – №4(68). – С.18-28.
10. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження /Є.М.Хриков. - Х.: ФОП Панов А. М., 2017. – 237 с
11. Хриков Є.М., Адаменко О.В. Педагогічна наука в Україні: стан та напрями розвитку /Є.М. Хриков, О.В. Адаменко //Шлях освіти. – 2003. – №4. – С.2 – 7.
12. Щудло С., Заболотна О., Лісова Т. Українські вчителі та навчальне середовище. Результати Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS) / С. Щудло, О. Заболотна, Т. Лісова. – Дрогобич: УАДО; ТзОВ «Трек-ЛТД». – 294 с.

References

1. Abramov A.M. Razmyshleniya o pedagogicheskoy nauke: <http://expert.ru/2015/05/25/abramov/>
2. Adamenko O.V., Kurylo V.S. Osoblyvosti i tendencyi rozvytku pedahohichnoyi nauky v Ukraini u druhij polovyni XX stolittya / O.V. Adamenko, V.S. Kurylo// Ridna shkola. – 2012, №4–5 (kviten–traven)) S.39–43.
3. Issledovanie po sravnitel'nomu obrazovaniju: podhodi i metody. Pod red. M.Brejja, B. Ademsona, M. Mejsona / Per. Angl. M.L.Vahovs'kogo, I.V. Raznatovs'kogo. – Lugansk: izdatel'stvo «FOP Sabov A.M., 2015. – 380 s.
4. Lobanova L.S. Sistema podgotovki nauchnyh kadrov v evropejskih stranah i Ukraine: sravnitel'nyj analiz v kontekste formirovanija edinogo evropejskogo obrazovatel'nogo i nauchnogo prostranstva /L.S. Lobanova. – Kiev: DP «Informacionno-analiticheskoe agenstvo», 2010. – 100 s.
5. Makarovs'ka I.A. Prohnozuvannya v haluzi pedahohichnyx nauk / I.A. Makarovs'ka //Radyans'ka shkola. – 1971. - №5. – S.9 – 15.
6. Metodolohichni zasady pedahohichnoho doslidzhennya: monohrafiya / avt.kol.: Ye.M.Xrykov, O.V.Adamenko, V.S.Kurylo ta in. ;za ah. red.. V.S.Kuryla, Ye.M.Xrykova ; Derzh. zakl., «Luhan. Nac.. un-t imeni Tarasa Shevchenka». – Luhans'k : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2013. - 248 s.
7. Sysoyeva S.O., Krystopchuk T.Ye. Osvitni systemy krayin Yevropejs'koho Soyuzu: zahal'na charakterystyka: navchal'nyj posibnyk / S.O. Sysoyeva, T.Ye. Krystopchuk; Kyyivs'kyj universytet imeni Borysa Hrynchenka. – Rivne: Ovid, 2012. 352 s.
8. Suxomlyns'ka O.V. Istoryko-pedahohichnyj proces : novi pidhody do zahal'nyx problem / O. V. Suxomlyns'ka. – K. : APN, 2003. – 68 s.
9. «Tovarystvo praktyky» yak hlobal'na merezha rozrobnykiv zmistu osvity // Postmetodyka. – 2006. - №4(68). – S.18-28.
10. Xrykov Ye.M. Metodolohiya pedahohichnoho doslidzhennya /Ye.M.Xrykov. - X.: FOP Panov A. M., 2017. – 237 с
11. Xrykov Ye.M., Adamenko O.V. Pedahohichna nauka v Ukraini: stan ta napryamy rozvytku /Ye.M. Xrykov, O.V. Adamenko //Shlyax osvity. – 2003. - №4. – S.2 – 7.
12. Shhudlo S., Zabolotna O., Lisova T. Ukrainys'ki vchyteli ta navchal'ne seredovyshhe. Rezul'taty vseukrayins'koho monitorynhovoho opytuvannya vykladannya ta navchannya sered dyrektoriv i vchyteliv zahal'noosvitnix navchal'nyx zakladiv (za metodolohiyeyu TALIS) / S. Shhudlo, O. Zabolotna, T. Lisova. – Drohobych: UADO; TzOV «Trek-LTD». – 294 s.

Хрыков Е. Н., доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой публичной службы и управления учебными и социальными учреждениями Луганского национального университета имени Тараса Шевченко

СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ В УКРАИНЕ

Статья посвящена анализу состояния и перспектив развития педагогической науки в Украине. Для этого были охарактеризованы особенности парадигмы украинской педагогической науки и проведено ее сравнение с особенностями наук об образовании других стран мира. Это позволило определить главные направления дальнейшего развития педагогической науки: обновление направленности научных исследований, реформирование системы управления наукой, развитие структуры и взаимодействия научных социальных институтов, дополнение постоянно функционирующих традиционных научных структур сетевыми структурами, развитие методологии педагогики, сравнительного образования, создание единого исследовательского пространства украинской педагогической науки, интеграцию отечественной педагогической науки с исследованиями в рамках европейского и мирового исследовательского пространства, переход от индивидуальных к коллективным исследованиям, а потом и к коллективной науке. Все эти направления составляют целостную систему развития педагогической науки.

Ключевые слова: парадигма, направления развития; педагогическая наука.

Khrykov Y., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Luhansk Taras Shevchenko National University, Head of the Department of Public Services and Management of Educational and Social Institutions

DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SCIENCE IN UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the condition and prospects for the development of pedagogical science in Ukraine. For this purpose, the features of the paradigm of Ukrainian pedagogical science were characterized and compared with the features of the sciences of education of other countries of the world. The fundamental difference between the national and world science is that we study mainly pedagogical aspects of education, while in other countries, education itself, including pedagogical aspects, is studied with the help of a complex of sciences.

This made it possible to determine the main directions for the further development of pedagogical science: the renewal of the focus of scientific research, the reform of the mechanisms for the management of science, the development of the structure and interaction of scientific social institutions, the supplementation of constantly functioning traditional scientific structures with network structures, the development of the methodology of pedagogy, comparative education, the formation of a single research space of Ukrainian pedagogical science, the integration of research of Ukrainian pedagogical science with research within the European and world research space, the transition from individual to collective research, and then to collective science. All these directions constitute an integral system, the implementation of each of them depends on the implementation of all other directions.

Conducted research has allowed to reveal one more principle of the development of the pedagogical science – the principle of integrity of development of the pedagogical science.

Key words: paradigm, directions of development; pedagogical science.